

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา เรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม การศึกษาวิจัยในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษา

1. ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยโดยการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการทำวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการทำวิจัย

ทั้งระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักการและทฤษฎีจากตำรา เอกสาร บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. กำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย
5. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

ให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข

6. ทดลองใช้และปรับปรุงเครื่องมือ
7. เก็บรวบรวมข้อมูล
8. วิเคราะห์ข้อมูล
9. สรุปและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษากับประชากร ดังนี้
ระยะที่ 1

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2556 ซึ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 41 คน เป็นข้าราชการครู จำนวน 435 คน รวมเป็นประชากรทั้งหมด จำนวน 476 คน

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับ	โรงเรียน	เขตอำเภอ	ประชากร		
			ผู้บริหาร	ข้าราชการครู	รวม
1	จัวบาวิชยาคม	วาปีปทุม	2	17	19
2	ดอนเงินพิทยาคม	เสิงยีน	1	12	13
3	หนองเหล็กศึกษา	โกสุมพิสัย	2	22	24
4	ศรีสุขพิทยาคม	กันทรวิชัย	2	15	17
5	มะค่าพิทยาคม	กันทรวิชัย	2	22	24
6	เลิงแฝกประชาบำรุง	กุดรัง	2	17	19
7	หนองบัวปนิมิต	โกสุมพิสัย	2	11	13
8	ท่าขอนยางพิทยาคม	กันทรวิชัย	3	51	54
9	นาสีนวนพิทยาสรรค์	กันทรวิชัย	1	13	14
10	ขามป้อมพิทยาคม	วาปีปทุม	2	14	16
11	เสื่อโก้พิทยาสรรค์	วาปีปทุม	3	29	32
12	นาข่าพิทยาคม	วาปีปทุม	4	39	43
13	หนองโกวิชาประสิทธิ์พิทยาคม	บรบือ	1	11	12

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย (ต่อ)

ลำดับ	โรงเรียน	เขตอำเภอ	ประชากร		
			ผู้บริหาร	ข้าราชการ ครู	รวม
14	หนองโพธิ์วิทยาคม	นาเชือก	2	22	24
15	หัวเรือพิทยาคม	วาปีปทุม	2	25	27
16	มัธยมดงยาง	นาดูน	2	15	17
17	เวียงสะอาดพิทยาคม	พยัคฆภูมิพิสัย	2	28	30
18	เมืองเตาวิทยาคม	พยัคฆภูมิพิสัย	2	27	29
19	แก้งวิทยานุกูล	เมือง	2	15	17
20	โคกก่อพิทยาคม	เมือง	2	30	32
	รวม		41	435	476

ระยะที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง ใช้กลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งหมด 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ชุด คือ

ระยะที่ 1

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ(checklists) แสดงสถานภาพของบุคลากรในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ตามแนวคิดของแมนซ์และซิมส์ (Manz & Sims. 1991 : 33) ดังนี้

1. การทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง
2. การแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง

3. การกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง
  4. การสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก
  5. การอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัลและการ
ดำเนินทางสร้างสรรค์
  6. การสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างคณะกรรมการ
  7. การอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง
- ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ของลิเคิร์ต (Likert) (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาดและบุญส่ง นิลแก้ว, 2535 : 23-24) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ
- ระดับ 5 มากที่สุด หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 มาก หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
- ระดับ 3 ปานกลาง หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 น้อย หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
- ระดับ 1 น้อยที่สุด หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร หนังสือเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบผู้นำเหนือผู้นำตามแนวคิดของแมนซ์ และซิมส์ รวมทั้งเอกสารงานวิจัย แนวคิดทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. กำหนดหมวดคำถามตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยและสมมติฐาน
3. แจกแจงประเด็นหลักออกเป็นประเด็นย่อย นำมาวิเคราะห์กำหนดกรอบในการสร้างแบบสอบถามเพื่อให้ข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหาและขอบข่ายประเด็นที่ศึกษา
4. กำหนดรูปแบบของคำถามให้เหมาะสมกับประเด็นการวัด
5. ร่างแบบสอบถามซึ่งจะประกอบด้วยคำถามแบบสำรวจรายการ (check list) และคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale)
6. ตรวจสอบและแก้ไขดูความตรงด้านเนื้อหา (validity) ภาษากระชับชัดเจน โดยการปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์
7. นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องตรงตามเนื้อหา
8. วิเคราะห์ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความตรงด้านเนื้อหาโดยการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539 : 248-249)

ให้คะแนนเท่ากับ +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นมีความตรง/สอดคล้องกับเนื้อหา
ให้คะแนนเท่ากับ 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นมีความตรง/สอดคล้องกับเนื้อหา
หรือไม่

ให้คะแนนเท่ากับ -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่มีความตรง/สอดคล้องกับเนื้อหา
โดยเลือกข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 – 1.00

9. จัดทำแบบสอบถามฉบับร่าง
10. ทดลองใช้ กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน
11. นำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม มีค่าความ
เชื่อมั่นเท่ากับ 0.96
12. พัฒนาปรับปรุงแบบสอบถามและจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

ลักษณะของเครื่องมือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ
(checklists) แสดงสถานภาพของบุคลากรในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
มหาสารคาม ได้แก่ ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตาม
ความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ระยะที่ 2

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จาก
ขั้นตอนที่ 1 แล้วกำหนดประเด็นการประชุมในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
ให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์รวมทั้งสร้างแบบสอบถามการสนทนากลุ่ม
2. นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง
3. นำเครื่องมือที่สมบูรณ์ไปใช้ในการสนทนากลุ่ม

ลักษณะของเครื่องมือ

1. แบบสอบถามการสนทนากลุ่ม ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ชนิด 5 ระดับ
จำนวน 101 ข้อ และคำถามปลายเปิดซึ่งเป็นข้อคิดเห็นเพิ่มเติม
2. เครื่องบันทึกเสียง
3. กล้องถ่ายรูปและกล้องวิดีโอ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ระยะที่ 1

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ให้แจ้งต่อผู้บริหารสถานศึกษาขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เพื่อขอความร่วมมือในการแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองโดยผ่านองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยดำเนินการส่งและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยผ่านองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามถึงโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ระยะที่ 2

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ไปยังผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าร่วมสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งหมด 10 คน

2. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ไปยังผู้เข้าร่วมประชุมตามที่กำหนดในกลุ่มตัวอย่างเพื่อแจ้งกำหนดการ วัน / เวลา และสถานที่ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม แล้วนำส่งผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านด้วยตนเอง

3. จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

4. สรุปผลการสนทนากลุ่ม ดำเนินการโดยให้สมาชิกสรุปผลตามประเด็นที่อภิปรายร่วมกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน ให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป

2.1 ทาค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เป็นรายข้อ แล้ววิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 102-103)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 แปลความหมายว่า ผู้นำมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 แปลความหมายว่า ผู้นำมีการปฏิบัติในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 แปลความหมายว่า ผู้นำมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 แปลความหมายว่า ผู้นำมีการปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 แปลความหมายว่า ผู้นำมีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีต่อการปฏิบัติ ตามแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง ใช้การทดสอบค่า t (t-test) คำนวณด้วยโปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียง ผสมตาราง มีสูตรดังนี้

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ

t แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบค่าวิกฤต

$\bar{x}_1$ แทน ค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1

$\bar{x}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2

s_1^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1

s_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2

n_1 แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1

n_2 แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2

3. สรุปและอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้สถิติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สถิติที่ใช้การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา เพื่อนำผลที่ได้ทำการคำนวณด้วยสูตรของ Rovinelli and Hambleton (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 63-65) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ

IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการคำถามกับนิยาม
R	แทน	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ
$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าดัชนีที่คำนวณได้มีค่าตั้งแต่ .67 ขึ้นไป แสดงว่ารายการข้อคำถามนั้นวัดหรือเป็นตัวแทนตามนิยามเชิงปฏิบัติการ/หรือตัวชี้วัดของข้อนั้น ถ้าดัชนีที่คำนวณได้น้อยกว่า .67 แสดงว่ารายการข้อคำถามนั้นไม่วัดหรือไม่เป็นตัวแทนตามนิยามเชิงปฏิบัติการ ตัวชี้วัด ของข้อนั้น

1.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของ Cronbach (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 99) คำนวณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window มีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ

α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม
N	แทน	จำนวนข้อสอบแบบสอบถาม
S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
S^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามทั้งฉบับ

2. สถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage) มีสูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2543 : 101)

เมื่อ

$$p = \frac{f}{N} \times 100$$

P	แทน	ค่าร้อยละ
f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นค่าร้อยละ
N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) มีสูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2543 : 102)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ

$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$\sum X$	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมด
N	แทน	จำนวนคน

2.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีสูตรในการคำนวณ
ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2543 : 103)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ

S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละข้อยกกำลังสอง
$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
N	แทน	จำนวนคน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY